

volūtatē sed regis Anglie et suoz instācia est canonisatus. q̄s sanctissime fuit vite. magnis miraculis claruerit. et procurator carthusie magnis p̄fessusq̄ extiterit. **C**redendū q̄ est in infinitū plures mortuos sanctos et q̄tidie mori q̄s hi sint q̄ canonisati sunt. Neq̄ enī antiquit̄ canonisabāt. sed ex certissima vite sanctitate/colebātur. **U**t br̄a maria mag. Iohes bap. Apli. ceteriq̄ plurimi. Sed ne passim p̄pls in errore iret. ecclie censura/ canonisatōis moderamē adhibuit. Nam p̄pls falso rumore vel simulato signo vel naturalū imp̄ssio/nū. quo circa corpora occisorū vel paribula de nocte ardēt quasi cādele. ignar̄/ facillime seduci posset. vt latronē p̄ sancto bono raret sicut i aliq̄z sanctorū legēdis factum repit. **U**irgo maria/ nullū legi i hac vita fecisse miraculū. nec apli/ in euāgelis et eplis. de ei⁹ sanctitate et vite excellētia/ mentionē fecerūt. nisi sicut p̄phete cecinerūt yginē pariturā x̄pm/ Ita illi eam peperisse x̄pm filiū dei. **U**n ex p̄nti in hoc solo verbo q̄ eēt mater dei/ oēm exp̄sserūt excellētiā et sup̄eminētiā totū puritatis et sanctitatis. sup̄ oēm creaturā corpale et sp̄iale. **Q**uerere ergo ei⁹ sanctitatē p̄ miracula/ nō esset sane fidei. **N**ec miracula que p̄ eam q̄tidie fiunt/ ad p̄bationē sue sanctitatis exhibentur. nec sanctitati ei⁹ aliquid addit. sed ad manifestandā ei⁹ erga nos immensam caritatē et pietatē/ quā habet ad deuote eam imploratē et venerantē.

D. Contra impugnantes Carth. quō nō sit ordo confirmatus

Huc pleriq̄ eosdē impugnat quō primo nō fuerit confirmatus eoz ordo a sedē aplice. **E**st plane confirmatus et sepe. vt p̄t̄ in plurib⁹ priuilegijs et ip̄is statutis. **T**amen dem̄ locū huic obiectioni. et sub paucis verbis dicam⁹ sufficere ad p̄firmationem cuiuscūq̄ religionis collegij seu congregationis sp̄ialis vite sanctitatē. hoc ē in seruitio dei virtuosam p̄seuerantiā. absq̄ etiā approbatōe sedis aplice. **E**t hec ē approbatio seu confirmatio inuisibilis sp̄s sancti et ip̄ius vnctio que docet de omnib⁹ i. Jo. ij. **E**t hoc est qd̄ dicit Act. v. ca. **S**i opus nō est ex deo/ dissoluet. **N**ec ecclesia primitiua imo iam p̄ multos annos adulta/ his confirmatōib⁹ et approbationib⁹

vtebat. Tandē ecclia vidēs cōfusiōnē in religionū multiplicatōe/ et heresum pullulatione/ strictius admouens manu tanq̄s mater sollicita/ reprobauit oēs religiones mendicantiū quatuor exceptis. **N**eq̄ amplius aliqua religio instituet nisi approbatione sedis aplice. **D**e religionib⁹ autē antiquis/ nō legim⁹ aliquā approbationē exp̄ssam/ sedis aplice. sed eoz vita sancta ecclia sciēte/ et eis vt viris sanctis et approbatis cōicante/ et multa et varia priuilegia cōcedēte/ erat eoz plena p̄firmatio. **E**st autē carthusiē. ordo/ ceteris omnib⁹ antiquior/ exceptis B̄ndicti et Aug. ordinib⁹. **F**uit enī circa annos. xx. aū ordinē Cisterciē. et p̄ centū. xxx. annos ante p̄dicatores et minores/ ceterosq̄ mendicantes. **F**inis.

Tractatus eiusde

Cancellarij parisiē. de nō esu carnū carthusiensū. cōtra eos qui eosdē ex hoc statuto tanq̄s indiscretos et inhumanos iudicant. rationib⁹ approbans indispensabilem apud eos seruari solitam carnium abstinentiam.

Epistola.

Egregio viro Iohāni de gonnant qui olim in seculo miles. nunc in x̄pi seruitute cum preclara Carthusiē. familia militās illustrius. suus Johannes cancellari⁹ indignus parisiē. triūphum beatitudinis adipisci. **T**ua sicut opinor meminit prudētia/ quē admodum ab inclito p̄ceptore meo nunc episcopo Cameracē. pridē postulasti/ vt p̄ tractatū aliquē ex iure diuino et valida disputatione cōpesceret ac renelleret carnales/ q̄ cecis oculis ac spumanti ore latrant in religionem carth. tanq̄s irrationabilis sit et impia/ ob p̄petuam eoz de non esu carnium obseruantia. **A**ttēpauit hoc agere idem p̄ceptor meus. cui in cancellariat⁹ officio et in cathedra successi/ immerit⁹. non tamē ad fundū difficultatis vsq̄ quaq̄ p̄uenit. qd̄ agnouerim. plura enī sibi iugiter sup̄iruebāt impedimēta. **Q**uāob̄re tui tueq̄ petitiōis nō imemor/ tandē aliquū sumpta occasione i vna ex lectionib⁹ meis conar⁹ suz. licet virib⁹ imparib⁹/ satisfacere pio et feruido religionis tue zelo. **D**ō si p̄fecerim id qd̄ optaui/ gr̄as illi a q̄ omne

donū optimū et pfectū, si min⁹ attigerim/
suppleat aut corrigat. impfectū meum cui
fratres. p̄ses mei. et alij p̄fundi sapientes.
Bene vale. mei memor in orationib⁹ tuis.
Et si latini forsan eloquij non satis es
idone⁹ auditor. nolito cōqueri. qm̄ habes
copiā interptū abundantē. p̄dictos p̄ses lo
quor. quoz genib⁹ puolur⁹. orōnū suarū
suffragia/egēs et mendicus expostulo.

Incipit tractatus.

Grandis et mira est nobis Jo
hānis abstinētia et sobrietas
recitata cū dictū est. locustas
et mel siluestre edebat. **S**z
horzere de facili solēt abstinē
tiā qui voluptatib⁹ desuūt. quoz de⁹ ven
ter est. et sobrietas ab eis austeritas incul
pat. ex sua infirmitate viciosa/ i maloqz ra
dicata p̄suetudine/ alienā vitā merentes/
iudicat mirabile esse aut sup̄stitiosum aut
indiscretū/ attenuare corp⁹ duris ieiunijs.
Lōcessis insup̄ cibis quos de⁹ (inquiūt)
creauit ad capiendū cum ḡrariactōe/ irri
dent nō vtētes. **N**ō aduertit aut capuūt
q̄sleta sit q̄s salubris et expedita/ et ex bona
cōsuetudine q̄s facilis et iocūda reddat. de
uoroz sobrietas. qui cū ap̄lo castigat cor
pus suū et in seruitutē redigūt. Qui demū
corpali ieiunio/ vitia p̄primūt. mentē ele
uant. virtutes adq̄rūt et p̄mia. Subinde
ista est infamis palma vitioz. et extrema q̄
rundā criminosoꝝ impudētissimaqz puer
sitas. sancta polluere. calūniari bene acta.
et que imitari nō p̄nt/ saltem volūt ea dese
stari. Hinc blandit̄ iniq̄tas sibi. si de san
ctitate p̄fuxerit pb̄rum aliq̄d. si p̄tra bene
viuētes/ infames sn̄ias ptulerit. et alienevi
te reprobationē/ suam laudē et solamē esse
arbitrat̄. **E**xprimur hanc carnaliū homi
nū insanias. tū in multis. tū noiatiim erga
venerabiles p̄ses et fratres de ordine car
thusiēn. apud quos repit̄ sicubi in ecclia
quicq̄s restigū reliquerit p̄dicāda illa pri
scoꝝ patrū deuotio admirabilis seruoꝝ et
sua p̄pe modū incredibilis p̄tinētia. Nos
nāqz carth. exagitāt nōnunq̄s imbuti sapi
entia terrena aiāli et diabolica. dicētes con
tra caritatē denegare sibi ip̄s p̄sertim i in
firmitate positis/ esum carniuz. Uox ista.
vox plane illoꝝ est q̄ suspirabant ad ollas
carniū egypti. fastiduo māna. **S**ubijc
itaqz pluries animū aliquid de hoc scribe

re vt temptarē fundit⁹ eruere/ et cortice sub
lato medullitus p̄scrutari/ id qd̄ difficulta
tem affert in p̄nti materia. Hic tandē oc
casionē sumpta ex p̄textu p̄ntis lectionis
que de abstinētia loquit̄ Johis bapt. co
nabit̄ idipm̄ pagere tenuitas ingenij mei
absolute quidē et breuiter. qm̄ veritas lux
est. et intueet̄ nūq̄ meli⁹/ q̄s dū nuda breui
tate monstrat̄. folijs aut faleris verboꝝ nō
magnope eget. obumbrāt ip̄am quādoqz
et offuscant veritatē potius q̄s illustrent et
expediunt.

Erit igit̄ triplex cōclusio. vna dire
cte respōsalis. due sequentes diffi
cultatū nodos tangēt et euoluent.
De difficultates p̄cipue et summam due
sunt. vna de casu necessitatis extreme. alia
de infirmitatib⁹ et abbreviatōe vite. **P**ri
ma cōclusio. Pōt rōnabilē in ordie carth.
esse lex vi⁹ generale statutū. vt null⁹ frater il
lius ordinis/ comedat vnq̄s carnes. imo et
si petat q̄ sibi nō ministrent. Et ad h̄mōi
obseruationē/ fas est disciplinā grauē con
tra trasgressoꝝ institui. **S**ecōda conclu
sio. non obstat rōnabilitati p̄fate legis vel
statuti/ q̄ dabilis ē casus in quo frater car
thusiēn. etiā p̄fessus/ obligaret v̄scā carni
bus et ali⁹ sibi ministrare teneret. **T**er
tia cōclusio. abbreviatio vite corpalis aut
sanitatis debilitatio/ nō auferunt rationa
bilitatem p̄fate legis aut statuti.

Uadē p̄ indirectū prima cōclusio
qm̄ nisi sic liceret generaliter ordi
nasse. nullo mō sentiendū est/ q̄ p̄
tanti t̄pis cursum sc̄z p̄ trecentos annos et
ampli⁹/ talis fuisset lex inter ip̄os carth. p̄
mulgata et seruata. inter q̄s tot hacten⁹ flo
ruerūt summe religionis et eximie discretō
nis viri. in iure civili canonico et diuino/ nō
mediocriter instructi. Nequaqz insup̄ tole
rasset illud ecclia. alioq̄n dedisset laqueum
suis fidelib⁹ filijs. qm̄ eos dānabiliter er
rasse sciuisset. neqz tū eos ab errore reuo
casset. Alioq̄n p̄terea nō laudassent vitam
taliū/ sanctissimi viri. quē ad modū deuot⁹
et circūspectissimi Bern. ad fratres de mō
te dei eiusdem ordinis scribens/ eos col
laudasse reperitur. imo et ad abstinētiā ml
tam inuitasse. oblectans fratres illos i hor
rendis frigorib⁹ magne carthusiē manen
tes. **R**ursum per directum sic arguitur.
Licetum est vni vel pluribus p̄ totam vi
tam a carniū esu p̄sus abstinere. quoniam

1527 et 28. f. 1. b. 6
per 2. m. f. 2. a. n. o. b. r. v. a.

f

ita fecerunt plurimi laudabiliter et quoti-
die faciunt. Et ap[osto]lus satis innuit dicens.
Quod si esca scandalizat fratrem meum non mandu-
cabo carnes in eternum. Quod non posuisset si
non potuisset licite impleri. Potuit ergo ir-
rephensibiliter fieri lex siue statutum quod illud
licitum iugiter seruaret. quoniam infra docebitur
nil obitare. quo minus illud fieri fas existat

Ceterum lex illa rationabilis censenda est.
que religioni conuenit. que discipline con-
gruit. et que saluti proficit. que admodum tra-
bitur et dicitis Ihesus. Sed lex talis de non
comedendo carnes est huiusmodi. prout experientia
longa docuit est. Etenim sub hac lege et firmam
eam religiosi viri et disciplinati et de salute
sua solliciti vixerunt usque ad senectam bo-
nam et plenam dierum incolumes in anima et cor-
pore plures in locis alijs plurimis ubi con-
ceditur esus carniū ad saturitatem. Denique
constat eos imitatores esse antiquorum pro-
phetarum et heremitarum helye et helyze ac
Iohannis baptiste aliorumque sanctorum patrum per
egyptum olim degentium. Inter quos prout re-
fert Hieronymus in epistola una ad Eustochium non
solum carnes sed et coctum aliquid comedisse
luxuria erat. **P**ro conclusione huius cor-
roboracione faciunt ea omnia que scripse-
runt de sobrietate et abstinencia doctores ca-
tholici. que plurima sunt valde. nec egent
hic inferi. Legat Hieronymus in libro contra Iu-
uianum. ubi ex vetustissimis gentiliū hy-
storiarum sobrietate stabilit. Videat idem in
vita spiritus. Et Cassianus in suis collatio-
nibus et institutis. Et perspicuum erit qualiter san-
ctorum patrum imo virginum et mulierum absti-
nencia fuit et in sanitate et infirmitate con-
stanter mirabilis. Habemus de venerabili
paula cui in vltima qua obiit egritudine
sibi persuaderi non potuit ut vino modico
vteretur. Proinde discretiores ciborum reuel-
lit Bernardus in omelia xxx. super cantica. Et
multa in hunc modum relicta sunt a sanctis
et celeberrime disputata. **D**enique veri-
tas huius conclusionis et deductione sequen-
tium velut et nubium obiectarum depulsione
magis elucescet.

Secunda conclusio vniū supponit
quod dabilis sit casus in quo frat[er] car-
thusiensis. etiam profusus obliget vesci carni-
bus et alius sibi ministrare teneat. Suprad-
ditur ad hoc quod istud non obuiat rationabili-
tati legis ante dicte. Probat suppositum in casu
necessitatis extreme quoniam dabilis est casus

infirmitatis ubi medicorum expertorum iudici-
um et conscientia fratris infirmatis et aliorum sibi
ministrantium dictabitur quod ipse egror[um] absque
dubio morietur si non adiuuetur per esum car-
niū. et edendo carnes conualescat. **N**ec
satis esse videtur ad negandum possibilitatem
necessitatis huius extreme illud quod scripsit
quidam medicorum magister Arnoldus de villa no-
ua per dissolutionem dubietatis proposita. Aut
enim quod in egritudine qualibet curabili hu-
midum radicale sufficiens restaurari potest
per vitella ouorum absque esu carniū requisi-
to. Hec euasio non usquam sufficit. nec
difficultatis radices euellit. Stabit itaque
quod languens de quo est sermo omnem abomi-
nabitur vitalem cibum propter carnes. aut ius
earum. et proferat vitella ouorum fastidiet. ita
ut comedere illa salubriter aut absque vomitu
non valeat. **S**ed tamen ne controuersia
aut calumnie materia in longum procedat da-
bo casus possibilis ubi aliquis carthusiensis.
etiam sanus morietur absque remedio nisi car-
nibus vti presentiar. vixit si deductus sit
in manus tyrannorum. ubi vel ex nequicia vel
aliunde nihil permittet sibi offerri ad vascen-
dum propter carnes. Querendum est ergo in his
vel consimili casu necessitatis. an huiusmo-
di carthusiensis tenebit carnes comedere. et si sic
habetur intentum. **S**i diceret aliquis quod
potius eligere habebit mori fame. dicere
eundem oportebit ex contrariis in seipsum manus
injiciet et erit summet occisor. Iuxta illud
vulgatum a ambrosio Pasce fame morientem si
non pauisti occidisti. nec ad se minus quam ad
alios preceptum hoc extendit. Preterea con-
suetudo aut constitutio generalis ecclesie non
obligaret ad sui obseruationem in casibus
prioribus extreme necessitatis. imo nec ex-
cusaret aliquem ab homicidio. qui cum possit
saluare vitam per esum carniū se vel alium
mori spontanee permitteret abstinendo. Se-
cludendo tamen semper casum grandis scan-
dali in fide. de quo dicitur postea. Porro de
votis idem est argumentum. **E**st autem fun-
damentum radicale praecepcionis in hoc.
quoniam a lege diuina nulla lex aut obligatio
pure humana. potest absolueri aut excipi
re vel instituere quod non obseruetur. Sed hec
est lex diuina. Non occides. A qua lege
non legitur per aliquod aliud diuinum ius
facta exceptio ista. ut pro obseruatione con-
stitutionis aut obligationis pure humane

sapienter/ eam transgredi liceret. et se mo-
 ri sinere fas est. Unde reclusus aliquis/ q
 vouit non egredi/ videns aliquem in extre-
 ma necessitate famis aut piculi mortis/ si
 non exeat et succurrat cum possit/ pro occi-
 soze criminabitur. quanto magis si sibi in
 articulo mortis vel talis necessitatis sub-
 uenire contempserit. ¶ Proinde confirmatio
 eorum que dicta sunt sumit ex hoc q nulla
 constitutio/ pra caritate potest robur obri-
 nere. qm lex pro caritate semp fert dñ bene
 fertur. qz est pcepti finis et plenitudo legis
 fm aplm. Est aut contra caritate/ cum in
 deteriorē vergit exitu/ se vel alium dimi-
 ttere mori modis tactis/ quando ex concessio-
 ne diuina licius ad vitam patet exitus. De
 niq pceptū inferioris seu pstitutio/ p iudi-
 care possit pcepto superioris. dei videlicet
 iubentis. ne quis se perimat. qd qz falsum
 sit nō videt nemo. ¶ Obijciat forte aliqs
 de machabeis qui prius elegerunt horri-
 dam mortem perpeti/ qz carnibz suillis ve-
 sci. Similiter de quibusdā alijs in veteri
 testamento et nouo. qui vel ad exemplum
 virtutis. vel ad euitandū dei iniuriā. vel p
 castitate seruanda. aut in vltionē inimico-
 rum vt samson. semetipos pimerūt. ¶ Sed
 ad multa istoz/ responder Aug. diffuse. i.
 de ciui. dei. Cuius finis finalis est. q nisi ex
 reuelatione diuina/ aut ex speciali instin-
 ctu dei/ dispenfante (habet enī de^o potesta-
 tem vite et mortis) nō potest quis qz man-
 licenter sibi iniicere. qzuis de castitate ser-
 uanda specialior est difficultas. que tange-
 tur inferius. De machabeis in sup alia est
 ratio. qm lex diuina/ ipsos tūc obligabat
 non comedere carnes porcinas. Ideo fa-
 tendū est/ qz citius mortē qz esum talem de-
 bebant eligere. Non enī transgrediēda est
 lex dei/ pro corpalis vite saluatione. Sec^o
 est nūc vbi talis legalis observatio cessat.
 Secus pterea vbi non cōsurgit obligatō
 nisi ex cōstitutione pure humana. Intelli-
 gite vigilanter qz dico de cōstitutione pu-
 re humana. Fiunt enī quotidie leges de
 malefactoribz occidēdis. sed nō sunt solū
 humane. imo fundamentuz principale et
 auctoritatis robur/ sortiuntur a lege diuina
 iubente vt populus suus tollat maluz de
 medio sui. et mēbrū qd scandalizat abscin-
 dat. Nolo tamen dicere/ qz iudices possint
 pro quolibet peccato/ ad arbitriū suū licē-
 ter mortē statuerē. aut statutā infligere. sic

de furto mere simplici/ deducit quidaz do-
 ctos. ¶ Ceterū lex diuina habet. Non for-
 nicaberis. nō piurabis et similia pcepta.
 Idcirco quātūcumqz posset aliquis prolo-
 gare vitam suā per fornicationē aut p pu-
 rium/ nullus ad talia consentire deberet.
 ¶ Sed instabit aliquis rursus et dicet q
 omnia vota et leges omnes de quibz loqui-
 mur/ fundantur in lege diuina. in hac scilicet
 Redde altissimo vota tua. Et humane in-
 stituciones in illa auctoritate p latis data.
 Qui vos audit me audit etc. Et itez Que
 dicunt facite etc. Rñdes qz in talibus votis
 aut legibz positiuis. Ista semper exceptio
 subintelligit. nisi vbi cōtra dei superioris p-
 ceptum cuius finis est caritas/ militarent
 Inde emerfit consiliū istud. In turpi vo-
 to/ muta decretū. Qd si aliquod votuz fie-
 ret aut aliq lex iuberet ab hominibz absqz
 omni exceptione tali expressa vel implici-
 ta/ irrationabilitatē manifestam et non to-
 lerandā/ lex et votum pinceret. Quo pacto
 sic/ quoniā/ euenire possent casus/ qui legē
 dei in sui obseruatione violarent. put sup-
 ponit declaratū esse satis. Et arbitror illō
 quod in hac scda cōclusionē supponi dice-
 batur/ dabile esse sez casum in q frater car-
 thusiē. enā professus/ obligaret vesci car-
 nibz et alius sibi ministrare teneret. Et iste
 casus est necessitatis extreme. seu per infir-
 mitatē. seu p ipis aut locis aut tyrannidis
 importunitatē contingerit. Ista in necessi-
 tas quo pacto posset forsan nō sp obliga-
 re ad vtendū carnibz pferim in casu gran-
 dis scandali/ sequens cōclusio declarabit.
 ¶ Nūc accedam^o qd reliquū est in hac cō-
 clusione argumentis stabilire. vt declare-
 mus ea que dicta sunt sup isto casu necessi-
 tatis extreme/ nō obuiare rōnabilitati lei-
 gis vel statuti carth. de nō comedēdo car-
 nes. ¶ Pro quo rememorādū est/ qz ad h
 nullū votū expsum hnt. sed est dūtaxat qz
 dam ordinatio siue institutio positua. ne
 hoc quisqz eoz psumat antētare. qd si fece-
 rit/ subiacet discipline ordinis. et certas
 penas illic expsas sustinebit. Et ita fuisse
 olim institutū apud quosdā alios ordies.
 vt apud fratres pdicatores sub pena car-
 ceris referēte quodā accepit. ¶ Adde vñū
 circa qd p̄sens difficultas versat. et quod p-
 cipue causat apud nōnullos scrupulum.
 Fateor itaqz q null^o casus in ordinatione
 p̄dicta excipitur. neqz casus infirmitatis.

D

J

neq̄ alterius necessitatis extreme. Que ex-
ceptio si facta fuisset/ appōneret plures di-
gitū ori suo. q̄ nunc in ordinationem talē
oblatrant. **S**ed respondeo: q̄ exceptio
hāc addere nequaquā oportuit. imo nec cō-
gruū fuit. Quōd non oportuit ostēditur p̄io
q̄ lex naturalis et diuina sufficienter exci-
piunt. Anquid leges omnes tam ecclesia/
stice q̄ diuine/ suis ferātur vniuersaliter.
suscipiunt tamen exceptionem p̄t a p̄ho.
traditur. et ex earūdem inspectione cogno-
scitur. illam vero exceptionem cōtinuo ad
legem subiungi/ nulla est necessitas. s; nec
eiusdem expressio requirit. Que est ratio?
Quia plerūq; hoc est; impossibile. Flimū
rum et plerūq; sup̄flūū. p̄pter numerosas; et
infinitam particularium circūstantiarū
emergentium varietatem. **R**ursus exce-
ptio que sufficienter datur intelligi aut ali-
unde satis trahitur nō eget exprimi. Sic
ē de casu extreme necessitatis respectu legis
aut cōstitutionis de qua loquimur. Tra-
hitur quippe talis exceptio a lege diuina
et naturali quantū sufficere debet. Quoni-
am per similitudinē ad alias leges condi-
tas/ vbi similes subintelligunt exceptio/
nes/ instruitur quilibet etiam parum do-
ctos ita posse et debere fieri circa institutō
nem presentem/ quantūcūq; generaliter
lata sit. dummodo illam que subintelligē-
da est exceptionem per expressa verba ne-
quaquā excludat. Si enī diceret cōstitutō
illa/ q̄ in nullo casu/ etiam cuiuscūq; ne-
cessitatis extreme liceret comedere carnes
sub mortali peccato. nescirem fateor cōsti-
tutionē istā ab iniquitate defendere. Sed
ita non esse docet textus institutionis quē
inspexi. vbi nec obligatio fertur sub pena
peccati mortalis. sed solūmodo sub pena
discipline ordinis. Nec etiam casus talis
necessitatis extreme secluditur. Interroga-
ti siquidē eorū aliqui excellentes viri p̄ me
ipsū/ quid agerent vbi in deserto aliquo
vel carcere nihil haberent p̄ter carnes ad
vescendū? Responderūt se comesturos fo-
re absq; omni scrupulo priusq; se mori p̄-
mitterent. **A**udite narrationem. Conti-
git vnū ex carth. dum equitaret/ in tantam
semel famē et sitim incidere/ q̄ de sanguine
equi sui biberet ne periret. aliud quippe q̄
tunc sustentare non habebat. Delatū fu-
it hoc ad reliquos fratres/ qui necessitates
circūspecte attendentes que legem nō ha-

bet/ eundē absq; disciplina vel quauis pe-
na velut innoxium susceperūt. maxime q̄
sufficienter constare poterat omnib; de ne-
cessitate sua. alioquin fortassis subiacuis-
set discipline ordinis. non quidē ex culpa
propria. sed ad euitandū scandalū aliorū.
ne deinceps licentiā et exemplū alij traxis-
sent ad comedēdū carnes pro libido. De-
ruiisset autē frater ille/ illam disciplinā or-
dinis humiliter et innocenter tolerando.
quēadmodū sentiunt doctores de illo qui
per ecclesiasticā censurā cogere tur habita-
re cū illa que ad veritatez non est vxor sua
legitima/ quāuis ita decerneret ecclesia. q̄
non de occultis sed de manifestis determi-
nat. Casus alibi est exp̄ssus. Sic dico. q̄
non esset quāq; incōueniēs/ innocentē car-
thusiē. pro esu carniū aut earūdem mini-
stratione/ discipline ordinis ad alioz ter-
rorem et regule inuolabilitatē subiacere.
Auero dicit aliquis. Cur non exp̄ssus
est et exceptus casus iste necessitatis extre-
me? Dixi iā et repeti. q̄ illud fieri nō oport-
uit vt probaui. imo nec cōgruū apud eos
fuit vt deduco. Sensus certe hominis q̄
proni sunt ad malū ab adolescentia quāntū
cūq; in freno et chamo constringant/ vit-
edomari p̄nt quin effluant et effrenes fiāt
Dum ergo paruula eis aperitur rimula li-
centie/ aut frenum eis tantisper laxatur/ fi-
unt confestim occasione assumpta ex ipsa
licentia deteriores. Omnes enī deteriores
sumus licentia vt comicus dicit. Quāob-
rem si casus aliquis fuisset/ in institutione
prefata cōcessus exp̄sse de comedēdo car-
nes. formidandū erat ne paulatim succe-
dentib; tempib; magis ac magis dilatata
fuisset et extensa hōmōi licentia. et tandē pl̄
ad voluptatem q̄ necessitatez deseruisset.
Totum hoc declarabūt amplius sequen-
tia. et experientia teste defenditur.

Tertiam postremo conclusionem
posui q̄ abbreviatio vite corpora-
lis/ aut sanitatis debilitatio/ non
tollunt rationabilitatem prefate legis aut
statuti. **N**on penitus inutiliter tractan-
tum hic esse arbitror et declarandū/ quem
admodum licitum est agere multa siue tē-
poralia siue spiritualia sint/ per que et in-
firmū debilitatem incurrit. **S**e-
cludo tamen in primis q̄ intētio talis ho-
minis citius nature consummentis cursum

Id est periodū etatis sue/ non ferat directe et immediate super eo quod est abbrevia/re vitam suam. vel corpus in egritudinem trahere/ tanq̄ super fine principali. aut q̄ non fiat pro fine prohibito et nequā. quē admodum multi desperatorū et fortunās suas ferre non valentīū/ fecisse leguntur. et vt stoycorum error facere consulebat. In hoc siquidem casu tales graūiter peccant et per leges merito debonestantur. Dic habet quoq̄ veritatis locum illa Hieroni/ mi sententia. q̄ non refert si quis per im/ moderatam abstinentiā se paulatim inter ficiat/ aut subito. ¶ His premisis probo quod assumptum est. Licere scilicet plerū q̄ abbreviare vitam suam/ in varijs occupa tionibz studijs et artibus. ¶ Ad opposi tam enim assertionem sequuntur absurdita tes innumere. inter quas illa non medio cris est. q̄ quilibet teneretur vacare studio medicine. aut medicorū consilijs atq̄ re/ giminibz continue vti deberet. Quare sic? Constat nempe q̄ ex ignorantia medici/ narum preseruariarum ab infirmitate. et conseruariarū sanitatis. ex omissione in/ super medicinalis regiminis irruimus in crebras egritudines. et vite abbreviatio/ nem incurrimus. ¶ Rursus quilibet obli garetur desistere ab operibz et actibus/ ex quibus veniunt cōmuniter debilitatiōes in corpore. et eiusdem corruptio velocior su bsequitur. presertim dum tempora sunt intemperata/ et ex nimio gelu vel estu fer/ uido discrasiant armoniam debite sanita/ tis. ¶ Quid proinde? Sic certe agricole/ colere terram. opilio pascere gregem. vin/ demiator vvas colligere. ruralis falcare fe num vel segetes/ cursor legationem exple re/ desisteret. Et ita passim i omnibus hu/ iusmodi penalibus operibus et debite va litudini non parum aduersis/ valebit ar/ gumentū. ¶ Eterum posito isto? Idem narentur omnes diuites qui delicatis ac preciosis alimentis/ non occurrunt mor/ bis pauperuz. si semper modis omnibus licitis et possibilibus/ sit sanitas in se vel alijs de necessitate seruanda vel egritudo pellenda. ¶ Porro cui dubium esse potest quin militaris exercitatio secum plurima accumulēt corporis incommoda. nunc in ipso belli apparatu. nunc in tentorijs aut castris. aut sub diuo. demum in ipso hosti li conflictu. Quis neget in his abbrevia/

ri vitam multipliciter corporalem? Quid enumerem labores estus frigora famem/ sitim. curas. vigiliās. et vulnera. quibus ipsa plerunq̄ vita funditus extinguitur? Quis tamen dixerit proprie hec repelli a militando reges et alios reipublice recto/ res tanq̄ iniuste agant et in seipos man/ inijciāt. ¶ Deniq̄ de ipsis mercatoribus quid dicturi sunt nostre positioni aduer/ santes. s̄ quibus ait Flaccus. Impiger ex tremos currit mercator ad indos. Per ma re pauperiem fugiens per saxa per ignes. Quis non videat q̄ tam ipsi q̄ innume/ rabiles huiusmodi. hec et similia agendo patiendoz/ vitam abbreviant? Quis ne/ sciat q̄ egritudinibz varijs atteruntur. Ve rūtamen spalia solūmodo numeramus/ p quibus adipiscendis. cōseruandis aut re/ cuperandis/ non dico infirmitati sed vite periculo et morti/ licenter nos exponim? ¶ Concludamus igitur arguentes a mi/ nori ad maius q̄ pro bonis spiritualibus adquirendis. cōseruandis. aut recuperan dis seu restaurandis. vel pro malis depel lendis/ non est quolibet illicitum vel irra tionabile similia perpeti. Quāobrem ipsi carthusien. p̄nt subijci regule vel statuto/ ad cuius nihilominus obseruationem/ se quitur quādoq̄ abbreviatio vite corpora lis vel debilitatio sanitatis incurrit. ¶ S̄z opponet forte scrupulosior aliquis et que ret. si liceat omnino medicinam spernere? Si preterea in enumeratis temporalibz ex/ ercijs/ fas sit qualitercunq̄ et quocunq̄ vitam consumere. Et si sic dicatur sicut di cū fuisse videri potest. licebit cuilibet abs q̄ vitio temprandi deum/ omnibus se pi culis morbozū et mortis improuidum ob iectare. Istud vero nondum quisq̄ dixit. Respondeamus dicentes. q̄ in p̄senti ma teria sicut et in reliquis omnibus/ observa re conuenit prouerbiuz illud poeticum/ a Terentio cōmemoratum. He quid nimis Quod Oratius plus expressit dicēs. Est modus in rebus sunt certi deniq̄ fines. U tra quos citraq̄ nequit consistere rectum. Hoc dicit phus describens virtutem esse in medio/ non quidem indiuisibili. sed in certa latitudine prout est signum ad sagit tam. ¶ Atvero qualiter accipiendum sit mediū huiusmodi/ si quisq̄ vltterius p/ gat inquirere? Respondeat pro me idem phus q̄ mediū illud est quo ad nos et vt

sapiens iudicabit. Neq̄ enī potest aliter sub generali regula vel arte notificari tale medium. Idcirco virtus quā multa gignit experientia/certius q̄ ars sola/tale medium coniecturat. Et q̄z attendit particulares circumstantias omnes/clarius et solidius operatur. quāq̄ ars et doctrina multā afferat comoditatē. virtutis exercitiū querētibz.

Sufficit ergo nobis p̄ nunc verificasse id qd̄ assumptum est. et ostendisse q̄ medium sobrietatis et abstinentie in proposito nro non sic iudicabitur a sapiente q̄ omnis debilitatio corporis et omne discrimē mortis. seu male valitudinis/evitetur. **S**ed veniamus ad bona spūalia. bona virtutum. postq̄ locuti fuimus de bonis spūalibz vbi longe minus videretur excusabilis p̄ adq̄sitione carūdes/abbreviatio q̄ntalibet vite corporalis. Enumerem⁹ ergo aliquas radices causas vlt̄ rōnes spūales/p̄pter quas licitū ē vite huius moribūde detrimentū subire vel pati. **E**t primo quidem ad obediendum deo. Deinde ad satisfaciendum pro peccato. Rursus pro iuuamine caritatiūo proximi. Ceterum pro evitatioe grauis scandali. Porro ad adquirendum virtutes in se vel in alio. Et ad extremum pro extirpatione vitiorum et carnis ad spiritum subiectione. **C**onstat enim quo ad primum q̄ obedientia potest licite impare vt homo subeat mortem corporalem pro fide sustinenda. exemplo martyrum. vel vbi deus homini reuelaret. quē admodum de samone et alijs multis sentit Augustin⁹ de ciui. dei. Habet enim deus vite et mortis imperium. Adde adhuc q̄ etiam vbi non obligaretur quis seipm̄ prodere qui queritur ad necem quoniam xpianus est. potest tamē in casu/publicis tyrannoz aspectibus p̄sentare se/et spontanee morti tradere se. in attestatiouem et laudem fidei sue. Sic enim plures et martyribz fecisse narrantur. qui vel non cesserunt persequeētibus. vel eos cum potuissent/ nulla vi a se repulerunt. vt sancta legio Thebeoz. aut deniq̄ veritatem eis inuitis et parentibus/vltro publicauerunt. Attamen necessaria est in hoc loco consideratio particularium circumstantiarum et vinctio spiritus. docens quando vbi hoc fas existit. Si enim hoc fieri semper liceret/nec fugisset christus nec dixisset apostolis. Cum vos persecuti fuerint in vna ci-

uitate/fugite in aliam. **S**ecunda ratio sicut et sequentes/rei accomodabilior est quam agimus. Satisfactio itaq̄ et iusticia/sepe iubet multa fieri/per que abbreviationem sequi vite perspicuū est. Vnde mus hoc in iusticia forensi. et penitentia publica. tam in carceribus q̄ in alijs vindictarum et punitionum modis innumeris. per famem. per sitim. nuditatem. cilicium. verbera. ecilium. reclusionem. in aere pestilenti et feculento. et per similia horum pro peccatis enormibus. In foro etiam penitentiali quotidianum est. Et quis in dubium reuocat/quin liceat istas punitionum afflictiones/deuota voluntate suscipere. et suscipras/pro satisfaciendo iusticie et deo pro peccatis/laudabiliter tolerare. Est quorundam opinio de condemnato iuste ad mortem/per suspendium p̄ carcerem aut famem/q̄ potest absq̄ delicto subterfugere/ si nihil obstat euasioni sue. cuius oppositum/non improbabiler tradunt alij dicētes q̄ manere tenentur. ne violet iusticiam et sententiam publicam in se latam. Nihilominus quocunq̄ modo se habeat veritas de obligatione ad vnu istorum vel ad alterum/neminē dubitare arbitroz quin condēnatus aliquis talis ad extremū supplicium/meritorie posset nō fugere/cum pateret exitus liber per negligentiam custodum. et potest vltro subire et expectare sententiā quam scit a se meritam et a iusto iudice fulminatā. Sed et videri posset non esse penitus improbabile/hominem criminofum/posse adiudicari vt seipsum per se puniret quēadmodum per alios iustissime fit. siue per mortem siue p̄ famis inediatam. **E**x hac consideratione forensi et publice iusticie/rationabiliter colligitur iustificatio religionis carth. immo et alterius austerioris. Cur enī non poterit aliquis peccatoz suoz et flagitioz conscius/que demeruerunt mortem eternam. imo et temporalem si publicarentur. cur inquam non poterit talem rigorem vite/a suo iudice secreto cui confessus est impossum tolerare. aut consultum suscipere. quam q̄ multo minus preuideat se victurum et infirmitatibus fatigandum. Legat Joh. heremita montis synai. qui climacus dicitur. in illo gradu scale mystice. in quo d̄ penitentia loquitur. Refert profecto stupenda. et forte magis admiranda q̄ imitanda

Tractatus

R

super voluntario carcere quorūdam deus placare sibi volentū. Ex horum p̄spectio ne sedula. liquet q̄s rationabilis sit. p̄ peccatoribz/ carthusiensū in viuendo seueritas. imo ⁊ pro iustis. quatinus deo satisfaciāt pro peccatis p̄p̄rijs vel alienis. tempe misericōdie. ne seuerius puniat incōpabiliter ille purgatorius ignis aut gehēna. **T**ertiam rationē assignauim⁹ caritatē erga p̄ximū. Potest nimirū caritas fraternalis imitatrix esse xp̄i. qui peccata nostra ip̄e tulit. ⁊ languores nostros ip̄e portauit. Sic venerabilis ⁊ sanctus paulinus Nolane vr̄bis ep̄us/ pro filio vidue duram seruitutem barbarozꝝ sponte subiit. Sic venerabilis sanctulus/ pro diacono morituro semet prebuit mortis discrimini. Sic deniq̄ olim fieri ⁊ nunc in ecclesia quotidie p̄spicimus. Nam ⁊ ob hanc precipuerationem/ fuerunt religiones institute ad satisfaciendū pro peccatis fundatorū. ⁊ generaliter omnīū. Sunt nempe aliqui in statu plangentīū. sicut alij in statu actiuozꝝ iuxta varietatē donorū ⁊ officiorū corporis xp̄i mystici que distribuit sp̄s sanctus prout vult. Si fas ē ergo (sicut fas est inimo merces magna) pro aliorū delictis satisfactiōe in corpore p̄prio sustinere. licebit utiq̄ consequenter vitam in hoc exercitio breuiare. **L**audatur imperatoris illius iusticia ⁊ caritas. qui pro filio vidue ad excecationem amboꝝ oculozꝝ ad iudicatio/ oculi vnus saluationem in filio proprio/ alterius oculozꝝ suozꝝ iactura redemit. **L**ollaudatur postremo illius amoris pax ⁊ vinculum insigne apud philosophos. vbi vterq̄ amicorum vicissim pro altero concertabat occumbere. Simile de virgine quadam Antheocena ⁊ milite tractat Ambrosius declamatorie. **C**ur ergo careant preconio ipsi carth. cur non magis attollantur laudibz super eozꝝ caritate. q̄ quādoq̄ a proprijs peccatis immunes ⁊ expurgati. nihilominus ferūt super se crimina aliorum. in abstinentijs et infirmitatibus plurimis. et quodāmodo animā suam pro alijs ponunt. **L**ollaudādi profecto sunt. obtrectatores eozꝝ opprobrio digni. presertim si ecclesiastici sūt. **N**az que impietas est/ eos illud in alijs inculpare quod suū deberet esse officium. ⁊ exercere scz semetip̄os in talibus abstinentijs et si non omnino taliter pro salute fidelīū

et diuina placatione promerenda ⁊ aduersis potestatibz debellandis. **N**az arma clericozꝝ/ sunt ieiunia. plangit̄s et lacrimae. **C**eterum in quarta ratione posuimus euitationē scandali. **P**ro quo nō dico mala valitudo sed ip̄a etiam mors subeūda nōnunq̄s est. **A**udiamus ap̄lm. **S**i esca inquit scandalizat fratrē meū/ nō māducabo carnes in eternū. **S**it fm hoc aliquis positus in vltima necessitate famis/ coram idolatris. non alijs cibis vesci permittunt eum q̄s idolothicis. nūquid non subibit talis prius mortem famelicus/ q̄s comedat in scandalum sue fidei. apud idolatras. aut apud fratres xp̄ianos simplices. si ex hoc esu pati scandaluz probabiler formidetur. **P**uto in super apostolum magis ad euitationem scandali pusillorū q̄ ad p̄p̄iam corporis refrenationē aspexisse cum dixit. **C**astigo corpus meū et in seruitutem redigo. **C**ur hoc agis **P**aulus? **R**e inquit cū alijs predicauero/ ip̄e reprobis inueniar. **N**olo dicāt auditores mei. **I**ste plenus ventre/ de ieiunijs predicat. **I**ste repleta bursa aut arca argento auro ⁊ vestibus plurimis. frugalitatē nobis liberalitatēq̄/ ⁊ indumentozꝝ p̄citatem suade re conatur. **M**edic⁹ est. curet primo seip̄m. **V**idetur hic magistri ⁊ fratres/ q̄s necessaria est amplior vite austeritas in p̄dicatoribus platis ⁊ curatis q̄s in alijs. et si non ob aliud. ad hoc tñ qz alioquin efficac reddunt verbū suū. aut oblocutiones a subditis suis patiunt. **N**ec excusant penitus. q̄s uis edomitā sentiāt carnē suā. aut si ob inde pati vite carnalis dispendiū p̄mescāt. **T**raducam⁹ nūc ad rem que tractat rōem h̄mōi. **S**it aliquis carth. vir pbat⁹/ in vltima egritudine cōstitutus/ a qua liberabitur si carnibz vtaf. ⁊ sciat hoc ip̄e seu per reuelationē seu p̄ medicozꝝ finalē attestationē. seu qz tale est suū dictamen p̄scie. **A**diuertat nihilomin⁹ que admodū verisimile est/ qz comestione sua/ fratres alij vlp̄sentes vel absentes ad quos fama voiauerit scandalifabunt. tum qz insolitū ē. nū quia nō sufficienter erūt informati de casu necessitatis sue extreme. **D**eniqz qz tēptabuntur vehemētē ad exemplū illius assumere sibi carnes in cibos. etiam preter et extra necessitatē extremaz. **F**ormidabit p̄inde vir h̄mōi non absqz ratione/ ne rigor ordinis paulatim laxatus/ tandem fundit⁹

D

evanescat neq̄ remediū loc⁹ habeat. Que ratio: quia nimirū semel lapsa religio (vt expti scripserūt) nunq̄ aut vix repari pōt. **F**lora facilius a fundamētis conderetur: p̄nt quēlibet sup hoc certū reddere aliena facta multarū religionū. que ab initio sum mediscipline fuerunt. sed p̄ licentias ⁊ laxationes primit⁹ modicas/ deinceps maiores/ in hanc tantā effrenationem corruerunt vt nihil plus abstineant a secularib⁹ nulla in silentio. in ieiunijs. esu carniū. et alijs disciplinis diuersitas inuenitur. in tantū quidem. vt apud multos stupor sit. si cum professionis sue ⁊ voti integritate ⁊ statu salutis/ tales viuere arbitrent. **S**z relinques alios sibiūp̄s. Quero si carthusien. ille quē loquimur/ teneatur aut saltez iure possit in casu nostro abstinere a carniibus/ dum talia pie recogitat. renouit ⁊ fortimidat: Estimo plane neminē sane intelligentium vnq̄ dubitaturū/ quin hoc possit. ⁊ plures spero dicturos fore q̄ ad hoc pro scandali vitiatione obligatur. Siquidem plus est anima proximi q̄ corpus p̄ priūm aut esca. Quanto plus ergo estimā de sunt tot anime p̄sentes ⁊ future. imo tota carthusien religio. tota seueritas. totaq̄ disciplina. **U**t quid probatus vir/ pro modicis vite diebus iam velit nolit pituris/ tale religioni sue discriminē afferret: **U**t q̄d preterea pro restauratione membri perentis ⁊ paulo post necessario deferturi/ totū corpus mylticum in ceteris saniorib⁹ mēbris detrimentū. patietur: Quomodo dabit totum vite florem pro fratribus iste/ q̄ tanta cupiditate particulam egram ⁊ marcidam/ cum eorum nocumēto retinere conatur: **N**on est ad extremū fidus miles et strenuus ille/ qui plagas suas statim refoueri aut sanari querit/ cum totius sui exercitus deordinatione periculo vel strage **P**uto certe gloriosus ille confessor martinus/ non fecisset in hacre scrupulum. qui suadentes corpus in vltimo agone constitutum/ stramentis mollioribus confoueri/ magna grauitate cōpescuit. **S**inite in quiens fratres sinite. Ego si aliud exemplum vobis relinquo/ peccauī. **E**sto q̄ homo singulari voto perpetue alicui⁹ abstinentie constrictus/ soluere illud pro vltima necessitate deberet. **E**sto similiter q̄ carthusien. aliquis ad hoc teneretur vbi sufficienter sibi constaret de nullo subsequen-

turo fratrum vel ordinis scādalo: **A**libilominus quia rarissime ⁊ quasi nunq̄ circūstantie tales pariter cōcurrūt apud carthusienf. potuit cū omni rationabilitate ferri suū generaliter de non comedēdo carnes statutū. **R**ouissime sermonē abbreviātes/ tractemus simul postremas duas rationes. acquisitionē scz virtutū. ⁊ exterminium vitiōz. propter quas debilitare corpus/ ⁊ abbreviare vitam/ plerūq̄ fas est. ⁊ aliquando necessitas. **P**roposuit salomon a vino abstrahere carnem suam: vt animam suam transferret ad sapientiam. Daniel ⁊ ceteri p̄phetarū vt diuinis reuelationibus essent idonei/ pene supra vires corpus sub abstinentia macerabant. **A**mplius tradunt in cōtemplationib⁹ experti non posse animā ab egypto tenebrose carnalitaris nisi per desertum fortis cōtritionis carnalis. corpaleq̄ abstinentiā faciat non solum a supfluis sed a multis etiā necessarijs. **A**d hoc traduci potest etia; illud **B**reg. **N**emo potest apphendere q̄d supra ipm est. si prius nescierit mactare quod est **B**ernard⁹ hoc in seipo ⁊ p̄prio corpe expleuerat. qui p̄pter hoc in egritudines perpetuas inciderat. **H**anc esse causam opinor p̄cipuā. cur tanta est raritas tpe nostro/ eorum qui cōtemplationis arcē ascēdant ⁊ illic stent. **E**xigit quippe ad hoc/ sobrietatis non illa t̄mō que seruat mandatū ⁊ peccatum eximit. sed multo asperior ab initio atq̄ rigidior. **T**ribulationes itaq̄ corporis dilant animā ad supiora. ⁊ ad inferiora ne dilabatur stringunt. **S**ic nō inueniēs anima vbi sue affectionis pes dilateat aut quiescat. quoniā inundauerūt aque tribulationis sup terram sensualitatis/ regredi cōpellitur cū columba ad interioris arca; quietis. **Q**ui vero ieiunij talis atq̄ tribulationū ceterarū asperitatē/ a se iugiter repulerit/ mirabor si non expers erit eleuate cōtemplationis. **E**t si non assidue per ima serpet eius animus. contētus cōmuni mō cognitionis aliorū sicut a cōmuni ritu viuendi vel ad tempus non semet abducit: **V**ideris ergo quantū seruit cōtemplationis virtuti in qua felicitatē phi posuerūt/ ipsa victus asperitas. **P**orro quid aget fortitudinis virtus. quid zelus animarū: quid spes. quid fides ⁊ caritas. vel vt ipse in hominib⁹ generentur vel genite conseruentur. augeant⁹ roborentur: **E**stimo non

Tractatus

magnipēdent corporis iacturā/ dūmodo per eā finis suus habeat. **C**eterū attende tibi quid debeas aīe sanitati z curatio/ ni a vicijs. quādo vt corpus redimas/ fer/ rum patieris z ignē inquit. **H**aso. **D**ice rent aliqui. sed nō determino. q̄ p̄ curatio ne doloris nimij aut deformitatis/ fas est/ alicui⁹ morbū mēbri incuratū relinquere: ex quo tamē morbo dimisso/ breuiaret vi/ ta. **N**ec abbreviatio quāto rōnabilius to/ lerabitur ad curandos dolores nō momē taneos sed pro vicijs puniendis sempiter nos. **A**ddamus q̄ consuetudo naturaz imutat vsq; adeo / vt venenū ciby esse pos/ sit. **M**ultos iam audiui alteri⁹ religionis. quib; in egritudine vsus carnū cōceditur dicentes abominatiōe eis fieri z nauseaz si carnes gustent. **V**alutq; iugiter carere. tantū valet in eis cōsuetudo. quā p̄s alte ram dicit esse naturā. **E**sto deniq; q̄ ex esu carnū proueniret in casib; predicte ne cessitatis/ plonatio qualiscunq; viuendi quis nouit si deterior ex hoc postmodum egritudo z lassitudo sequet. **A**udi simile. **E**ssent aliqñ portiones quedam medicina les vt pote laxatiue satis idonee pro p̄senti statu patientis. dissuadent illas fidi med/ ci. ne ex vsu talium/ pigra z segnis in futu rum reddatur natura. **S**ubinde creda mus ex p̄tis. **A**sserentem itaq; audiui vnū de **C**arthusiensib; virum plane doctissi/ muz. q̄ plures numero morerent aut egro tarent in eorum religione/ si carnibus vte rentur. **C**ausam addebat q̄ vigilie z soli/ tudo z quies ceteraq; deuotiōnis huiusmo di exercitia digestionem impediunt. et ita cruditatem quādā in stomacho relinquūt **A**ddo aliam qz vix aut raro/ tempant. z so/ brie/ inter hec gule incitāmēta versarētur. **N**am cur ob aliud sapiens vnus medico/ rum dixit/ plures occisos gula q̄ gladio? **Q**uod si nullus diceret/ tamen experientia loquente cognoscitur. **C**ur aliunde prete rea religiosi z rurales a carnib; imo z a vi no z a ceteris gule blandientib; cibis lon/ ge factis/ senectam maiorem sepius attin/ gunt q̄ alij voluptuose et opulente talib; enutriti. **P**reponderant scio ille que ani/ mam reficiunt cause quas diximus vt de/ fendatur sobrietas. tamen ita loquendum fuit carnalib; qui carnalia p̄ferunt. **I**ta eo rum iniquitatē mentiri sibi/ docere debui mus. qui abbreviatiōe viuēdi alijs obij/

citit pro crimine/ suā vitā frequentius z o/ deus quāto indecētius nequius z sordidi us sua voracitate z in glumie mactant sus/ focant z necant. **Q**uoniaz in multis escis (iuxta sapientis verbū) multa est infirmi/ tas. **E**t fm̄ pprietatē virgiliani verbi. mul tos etiam viuos vinū somniūq; sepeliuit. **P**ostremo quid eradicatio vicijsarum libidinū in seipo feruentiū fieri suadet. qñ nōnulli quia occasione prestabat alijs lu/ xurie sua pulcritudo/ seipos lacerabant in facie. aut cum suis piculis ingentib; eru/ les aufugerunt. **V**ulgata est ioseph histo ria. necnon benedicti bernardi z simulum **R**eptus est mihi insup vnus sanctoruz patrum. qui vt elationem ex suis virib; cō surgentem cōpesceret in anima/ magnis a deo precib; obtinuit. vt demoniace passio ni corpus subiaceret. **N**ō enagemur vl terius in materia latissima s̄ adquisitione virtutū z amissione viciōzū. stringatur ser/ mo ad virtutē vnicā castitatis. z questione questionē veluti clauū clauo retūdamus. **Q**uero ab aduersarijs si vouere liceat ppe tuam castitatē. **N**on ita impudenter desi piunt vt hoc negent. **N**on negabunt insu per quin dabilis sit casus necessitatis ex/ tremē/ quo vela tyranno aliquo vel ppter abūdantiā obsceni illius humoris putre/ scentis (vt fieri potest) piclitabit vita eius qui vouit castitatē si nō sumat ab ope car/ nali remediū. **P**eto ergo si talis non dico fornicari vel adulterari sed m̄rimonialiter vxorem assumere/ z eam carnaliter cogno scere possit z debeat. quoniaz hoc agendo diuturnius viueret vt supponitur. **S**i n̄ deat q̄ votū castitatis impedit m̄imoni um cōtrahendū/ etiā in illo casu necessita/ tis extreme. **Q**uero primo **U**n hoc habet vt cū votū illud humana tm̄mō volūrate emissum fuerit. ac pinde p̄cepto illo diuio nō occides quo pacto potest obuiare? **I**ta enim prius argutū est in sc̄da conclusione **R**ursus potest sibi a papa cōcedi dispensa tio contrahendi. qua dispensatione facta/ nunquid vxorari tenebitur pro licito vsu carnali saluatiōe vite sue. aut si poterit sub ire mortem ne castitas sua virginalis aut vidualis depereat. **S**i primum nobis donent/ cur non ita dicere possumus q̄ non obstante causa necessitatis extreme aut superioris auctoritate/ potest pepe tuo voueri certa sobrietas sicut et castitas.

Si vero dicant iuxta cōiorē opinionē/ q̄ talis etiam non vouens/ possit licite pati mortē pro p̄seruatione castitatis p̄petue. quāuis hoc pati nequaquā obliget. Melles desiderare vt nobis darent diuersitatis rationem in castitate et sobrietate. quare non vtrōbiq̄ erit similis hui⁹ diuini precepti transgressio. Non occides. nunquid talis p̄seueranter castus i casu nostro/ ita seipm̄ p̄imere dicendus est interpretatiue. q̄ ad vitā seruandā patet eidē licitus exitus per matrimoniu. sicut de p̄seueranter abijciente carnes nobis opponunt. **D**iceret fors cassis q̄ nulla est ponderatio digna continentis anime fm̄ sapientē Vinculū in super matrimonij non tempale est sed perpetuū et multa secū fert in cōmoda. Tribulationem inquit apl̄us habebūt hm̄oi. **H**o- lo hic p̄tinaciter p̄tendere. nec in alterutrā partem fixa; ferre sn̄ia; nolo. qm̄ quicquid dicat pro nobis est. Nam si mors p̄ castitatis virtute tolerat/ vbi etiā sine delicto patet euadendi libertas/ fas est p̄ virtutis adeptione vel p̄seruatione/ vitā non soluz abbreviare. sed etiā vltro p̄dere. qd̄ hic p̄bandū assumebam. Si vero mors vsq̄ quaq̄ declināda esset in casu necessitatis talis. et tamē votū castitatis nō indiscrete factum fuit quāq̄ talē casum non exemerit/ cōiuncta similitudo q̄ statutū de abstinentia a carnib⁹/ rōnabiliter factū vel latū est. etiā si nulla sit exceptione p̄ expressa verba vallatuz put in sc̄da p̄dultione dicebat

R **O**mmutescāt ergo obtrectatores ql̄ibet cōtra sanctā caritatis sobrietatē. quin potius venerent ipam tanq̄ imitatricē Job: baptiste abstinentiā. fm̄ p̄ntem lectionis nostre textū. tanq̄ in sup̄ sanctorū patrū respicientis exempla atq̄ vestigia. Acceptes p̄terea. tanq̄ satisfactoria p̄ suis alienis. q̄ delicis ex magno iusticie atq̄ caritatis zelo. Collaudet etiā velut p̄ficiens alijs exemplo et merito. Deniq̄ suscipiatur quasi generatiua virtutū. tam moralium q̄ intellectualium et vitiosarū cupidinum potenter repressiua. **H**unc ad medicos cōuersus obsecro et obtestor eos p̄ salutē anime sue/ quatinus artem suā que est de medendis corporib⁹/ arti artium que est regimē animarū nequaquā ope vel cōsilio dānabili antepōnāt. sciant et obseruet. qm̄ sicut anime corpus/ ita medicinā theologie et moralis sc̄ie/ sicut architectonice. subijci equuz

est seruire et ancillari. Ad nullam idcirco sanitatem corporis/ medicus aspirare debet modis aut remedijs/ anime salutē contrarijs. alioquin abutitur arte p̄pria. et deum in se et in proximo graniter offendit. **C**autum ergo et virtuti consonū dent suis egrotantibus. p̄sertim religiosi consiliū. **C**autueant nedum sanare corpus alienum student. saucient animā suam et alienam. aut ne deo irato/ vtrunq̄ corpus et aīa pereat. **S**i altissimus e terra medicinā creauit sicut affirmat sapiens/ non impugnent queso deum per donū suum. **A**udiant medici eiusdem sapientis consiliū vt orent deum vt prosperent in manib⁹ opera eoz. **S**ic enim fm̄ eiusdem pollicitationē disciplina medici per quā se suāq̄ artem deo subijcit/ exaltrabit caput eius. **A**d nouissimū nolo putet me aliquis p̄ dicta quecūq̄ p̄cedentia/ secludere velle discretionis virtutē in abstinentia vel seruanda vel assumēda. **S**cio itaq̄ et sic patres determināt/ q̄ ad deteriorē exitum et cui minus est remediū/ trahit abstinentia indiscreta q̄ edacitas immoderata. **H**ec autē discretionis virt⁹ nunq̄ melius q̄ in humilitate et obedientia fruatur. dum videlicet p̄prius sensus deserit et alieno prudentū et expertoz cōsilio/ p̄mpteparet atq̄ subijcitur. **H**ec autē obedientia discretionis mater/ vbi meli⁹ q̄ in religionum p̄fessorib⁹ locum habet. **I**llic inuigilat superiorū exercitata discretio. vt suā vni cuiq̄ pro qualitate p̄ditōnis loci aut t̄pis abstinentiā limitet et mensuret. ne qd̄ pro diuino officio sancitū est/ tollat illud aut notabiliter impediatur. **S**ciunt q̄ corporalis exercitatio ad modicū utilis est/ nisi p̄q̄nto inuariat pietatē que ad oīa valet. **S**ed postulabit a me forsā aliq̄s min⁹ instrucus. quid potissimū in abstinentia ne immoderata sit prudens rector attendit. **R**ūdeo q̄ non labores. nō vexationes. nō proinde abbreviationē istam vite corporalis. tantūdem cōsiderat/ quantum ne sensus efficiant̄ hebetes ac stolidi/ per excessiua in ieiunio aut fletu abundantia. et vt non ex p̄nti rationis iudiciū euertat. sensib⁹ etenim vehementer lesis/ leditur exinde rationis vsus propter cōnexionē mutuā pro statu p̄nti sensus ad intellectū. **S**ic p̄cedo quantumlibet abstinentie rigor. dūmodo sana et integra sensuum viuacitas et iudiciū rationis imperturbatū maneat. salua erūt oīa.

S